

Sešpadsmitā Starptautiskā Lingvistikas Olimpiāde

Prāga (Čehija), 2018. g. 26.–30. jūlijā

Komandu sacensību uzdevums

Membengokre, šavante un krinkati valodas pieder makro-žē valodu saimes žē atzaram un ir izplatītas Brazīlijā. Kaut arī šīs trīs valodas ir radniecīgas, tās nav savstarpēji saprotamas, un daudzi vārdi tajās ir pilnīgi dažādi. Piemēram:

	membengokre valoda	šavante valoda	krinkati valoda
<i>zāles</i>	pidjy	wede	hemet, hremet (← port. <i>remédio</i>)

(a) Doti vārdi šavante valodā, kā arī to tulkojumi membengokre valodu citā secībā:

šavante valoda				
A.	a	<i>klepus</i>	BB.	te <i>apakšstilbs</i>
B.	a hã	<i>tu</i>	CC.	té <i>jēls</i>
C.	bâ	<i>annato</i>	DD.	tebe <i>zivs</i>
D.	bâdâ	<i>saule</i>	EE.	to <i>acs</i>
E.	budu	<i>kakls</i>	FF.	u <i>ūdens</i>
F.	buru	<i>lauks</i>	GG.	ubu <i>muša; ietīt</i>
G.	du (viensk.), 'wapé (divsk.), 'wasa (daudzsk.)	<i>nest</i>	HH.	uhâdâ <i>tapirs</i>
H.	du ~ di	<i>vēders</i>	II.	upi <i>taustīt</i>
I.	ēne	<i>akmens</i>	JJ.	uzâ <i>uguns</i>
J.	hâ	<i>dusmīgs; vīriešu māja; auksts;</i> <i>âda/miza/vīrieša krūtis</i>	KK.	uzé <i>smaka</i>
K.	hâdâ	<i>metāla gabals</i>	LL.	wa <i>tauki</i>
L.	ma	<i>nandu / pie (virziens), priekš</i>	MM.	wa hã <i>es</i>
M.	me (viensk.), wabzu (divsk.), sãmra (daudzsk.)	<i>mest</i>	NN.	wabu <i>maurīcijas palmas stāvs</i>
N.	mi	<i>koksne</i>	OO.	wada <i>knābis</i>
O.	mo (viensk.), ne (divsk.), ai'aba'ré (daudzsk.)	<i>iet/nākt</i>	PP.	wano <i>sprāgt</i>
P.	mra	<i>izsalcis</i>	QQ.	wapru <i>asinis</i>
Q.	mro	<i>sieva</i>	RR.	wasi <i>zvaigzne</i>
R.	na	<i>māte</i>	SS.	wa'õ <i>degunlācītis</i>
S.	nhi	<i>gaļa</i>	TT.	wa'ro <i>silts/karsts</i>
T.	nhorõwa	<i>nams</i>	UU.	wa'u <i>šķidrums</i>
U.	nho'udu	<i>sievietes krūtis</i>	VV.	wĩ (viensk.), pã (divsk.), simro (daudzsk.) <i>galināt</i>
V.	no	<i>brālis</i>	WW.	zasi <i>ligzda</i>
W.	pa	<i>aknas</i>	XX.	zé <i>sāpes/sāpēt; rūgts</i>
X.	para	<i>kāja</i>	YY.	zu <i>pulveris/milti</i>
Y.	po	<i>plakans</i>	ZZ.	'ra <i>dēls/meita</i>
Z.	ré	<i>sveķi</i>	AAA.	'rã <i>galva</i>
AA.	ta (viensk.), rĩ (divsk.), sina (daudzsk.)	<i>plēst nost, griezt nost</i>	BBB.	're <i>stādīt; ola</i>
			CCC.	'ré <i>sauss</i>
			DDD.	'rē <i>papagailis</i>
			EEE.	'rē (viensk.), si (divsk.), hu (daudzsk.) <i>ēst</i>
			FFF.	'ro <i>sapuvīs</i>

(b) Doti jautājumi un atbildes membengokre valodā, kuras paņemtas no šīs valodas macību grāmatā esošajiem dialogiem, ar nelielām izmaiņām. Pievērsiet uzmanību tam, ka jautājumi Q–T un atbildes uz tiem veido vienu dialogu:

A.	Jām ne ga tē?	1.	Kati. Ikīnh.
B.	Djām ngô `yr ne ga tē?	2.	Ãã, ngà `yr ne ba tē.
C.	Djām ngà `yr ne ga tē?	3.	Ãã, imã tep kīnh.
D.	Djām amã tep kīnh?	4.	Kati. Ije tep krēn kêt rã`ã.
E.	Djām amã prãm?	5.	Para kam ne ba bôx.
F.	Djām angryk?	6.	Kati. Inhūrkwã `yr ne ba tē.
G.	Djām amex?	7.	Kubē ne bôx.
H.	Mỳj ne akra krēn o nhỹ?	8.	Ãã, imã prãm.
I.	Djām kēn ne ja?	9.	Ngôkôn ne ja.
J.	Nhãr anã?	10.	Kwỳr kadjy ne ba pur mã tē.
K.	Nhỹm ne bôx?	11.	Ikra kanê kam ne ba ikaprĩre.
L.	Djām arỳm ne ga tep krē?	12.	Tep ne ikra krēn o nhỹ. Djām amã tep kīnh?
M.	Mỳj kadjy ne ga pur mã tē?	13.	Pur mã ne ba tē.
N.	Mỳj myt kam ne ga bôx?	14.	Inã ne pur mã tē.
O.	Nhỹm nhõ kax ne wa?	15.	Ikra kadjy ne ba pidjỳ `yr tē nhỹm arỳm kãjbê mex.
P.	Mỳj ne ja?	16.	Kati. Ikanê.
Q.	Djām akaprĩre?	17.	Kangro kam mẽ kak kam kanê.
R.	Mỳkam akaprĩre?	18.	Ãã, ikaprĩre.
S.	Mỳj kanê?	19.	Inhõ kax ne ja.
T.	Djām arỳm ne ga akra nhõ pidjỳ `yr tē?	20.	Kati. Pĩ ne wa.

1. Noskaidrojiet pareizās atbilstības starp jautājumiem un atbildēm!

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T

2. Pārtulkojiet pēc iespējas vairāk teikumu uz latviešu valodu!

Lai atvieglotu jūsu uzdevumu, zemāk ir doti daži vārdi krinkati valodā (c = qu = k):

krinkati valoda

caj groza veids

caprēehre skumjš

caxiire zvaigznīte

caxýt jēeh kokvilna

cohcuj mērkaķis

cohpē barbaris, neindiānis

cryht ciets koka gabals

cu`cõn trauku ķirbis

cwyr manioka

cỳjpi kluss, viegls

ēhmpa aknas

ēhmpej labs

ēhmpoht kakls

ēhnto acs

ēh`quēhn patikt

jaahi ligzda

para`cỳm saulrietā

puj pienākt

pyht saule, diena

ry`my jau

xỳ sãpēt

(c) Pārtulkojiet uz latviešu valodu:

membengokre valoda

1. **Nh̄ym ne kukôj pa?**
2. **Nh̄ym ne ngôkôn rē?**
3. **Aje kukôj bīn kêt rā'ā.**
4. **Djām ar̄ym ne aprō kadjāt kre?**
5. **Wakō ne krwỳdy kêt, krē ne krwỳdy.**

krinkati valoda

6. **cohhyh**
7. **cupre**
8. **pohr**
9. **xy**

(d) Pārtulkojiet uz šavante valodu:

krinkati valoda

10. **ēh'tyh** *miris*
11. **ēhncuu** *uts*

⚠ Membengokre valoda pieder žē atzara ziemeļu grupai. Tajā runā ap 10 000 kajapo un šikrinu tautības cilvēku Paras un Matugrosu štatos, Brazīlijā.

Krinkati, kas ir timbira makrovalodas paveids, arī pieder žē atzara ziemeļu grupai. Tajā runā ap 1 000 cilvēku Maraņaunas štatā, Brazīlijā.

Šavante valoda pieder žē atzara centrālajai grupai. Tajā runā ap 15 000 cilvēku Matugrosu štatā, Brazīlijā.

â, à, é, ê, ô, y un **ỳ** ir patskaņi. **'** ir līdzskanis (t. sauc. glotālais slēdzenis), **dj** ≈ *dž*, **j** = *j*, **ng** = *n* vārdā *mango*, **nh** = *ŋ*, **x** ≈ *č*. Rakstzīme **~** norāda, ka patskaņi izrunā nazāli.

- *annato*: augs, no kura sēklām ražo sarkanu krāsvielu.
- *nandu*: strausam līdzīgs putns.
- *degunlācītis*: jenotam radniecīgs zīdītājs.

—Andrejs Nikuļins

Latviešu teksts: Aleksejs Peguševs.

Lai veicas!